

Newsletter analityczny nr 12 (23.09-6.10.2014)

Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu w okresie 23 września – 6 października 2014 r.

Do najważniejszych wydarzeń minionych dwóch tygodni należy zaliczyć: dyskusję nad problemami finansowymi górnictwa, strajk w kopalni Kazimierz-Juliusz oraz demonstracje górniczych związków zawodowych przed Sejmem w dniu wygłaszania exposé przez premier Ewę Kopacz.

Komentarz:

Problemy sektora górniczego wróciły jak bumerang przy okazji zmiany na stanowisku premiera polskiego rządu oraz próby likwidacji nierentownej kopalni Kazimierz-Juliusz. Ewa Kopacz jeszcze przed uzyskaniem votum zaufania w Sejmie obiecała górnikom z likwidowanej kopalni 100 mln PLN, które mają umożliwić dalsze wydobywanie węgla, aż do wyczerpania złóż w tym zakładzie. To kolejny przykład doraźnego wsparcia sektora przez rząd RP. W latach 1990-2012 państwo dopłaciło do górnictwa węglowego ok. 136 miliardów PLN w ramach różnego rodzaju dotacji dla spółek, deputatów węglowych oraz subsydiów do emerytur i rent¹. Mimo tak dużej skali pomocy nadal nie rozwiązano problemu rentowności tego sektora. Zauważalna w ostatnim czasie ponowna eskalacja negatywnych nastrojów po raz kolejny rodzi pytanie o to, jak rozwiązać problemy górnictwa, z którymi nie radzą sobie kolejne rządy. Stawka w grze cały czas rośnie. Pomimo redukcji deficytu budżetowego o 7,6% PKB wskutek przejścia części środków zgromadzonych w OFE (130,2 mld PLN), polskie zadłużenie w dalszym ciągu wzrasta. Niepewność budzi również sytuacja na Ukrainie oraz relacje gospodarcze strefy euroatlantyckiej z Rosją. Oznacza to presję na wzrost wydatków na bezpieczeństwo kraju, w tym także bezpieczeństwo energetyczne. W tej sytuacji przeznaczanie dodatkowych środków budżetowych na trwale nierentowną branżę górnictwem

---

¹ Raport Warszawskiego Instytutu Studiów Ekonomicznych, *Ukryty rachunek za węgiel*, Warszawa 2014

wydaje się działaniem nieracjonalnym. Wydaje się, że dostrzega to także część administracji publicznej, która w projekcie rządowego dokumentu *Polska Polityka Energetyczna 2050* przewidziała spadek udziału węgla w bilansie energetycznym z poziomu 43 do 24 Mtoe w 2050 roku. W tej sytuacji znacznie lepszym rozwiązaniem byłoby skierowanie środków budżetowych w kierunku technologii umożliwiających powolne uniezależnianie się od węgla, tj. odnawialnych źródeł energii, a także poprawę efektywności energetycznej. Przyjęcie takiej strategii wymaga jednak drastycznych zmian w sektorze górnictwa, a przede wszystkim zamknięcia nierentownych kopalni. Konieczne jest również poszukiwanie środków na transformację sektora wydobywczo-energetycznego oraz rozwój alternatywnych metod produkcji energii. W tej sytuacji warto uważnie rozważyć nieoficjalne propozycje Rady Europejskiej, mówiące o pozyskaniu dodatkowych środków na dostosowanie lokalnej gospodarki do celów nowego pakietu klimatyczno-energetycznego UE do roku 2030, a także wrócić do zaniechanej przez polski rząd koncepcji finansowania transformacji sektora energetycznego z dochodów pochodzących z Europejskiego Systemu Handlu Emisjami (ETS).

Inne istotne wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 23 września – 6 października 2014

Europa i świat:

23.09 – Chevron przystąpił do programu monitorowania czynników środowiskowych podczas wydobywania gazu łupkowego w USA.

23.09 – W Niemczech zapowiedziano budowę pierwszego w Europie komercyjnego magazynu energii.

23.09 – W Nowym Jorku rozpoczął się szczyt klimatyczny ONZ poświęcony przeciwdziałaniu zmianom klimatu i globalnemu ociepleniu. Zgodnie z zapowiedziami zabrakło na nim Xi Jinping, prezydenta Chin, oraz Narendra Modi, premiera Indii.

23.09 – Greckie konsorcjum Gastrade zapowiedziało przyspieszenie inwestycji, której celem jest dostarczanie gazu do UE ze złóż w Azerbejdżanie i Iranie.

23.09 – Jamał LNG otrzyma od 100 do 150 mld RUB pomocy z rosyjskiego Funduszu Bogactwa Narodowego.

23.09 – Siemens ogłosił przejęcie akcji amerykańskiej grupy Dresser-Rand, która zajmuje się wydobyciem gazu łupkowego. Wartość transakcji wyniosła 7,6 mld USD.

23.09 – Komisja Europejska zaproponowała Ukrainie i Rosji zawarcie tymczasowej umowy o dostawie gazu. Miałyby ona obowiązywać do momentu rozwiązania sporu przez sądem arbitrażowym.

23.09 – Fiński rząd zaaprobował przyznanie wsparcia dla budowy trzech terminali LNG, które łącznie mają posiadać zdolność przeładunkową rzędu 620 mln m³ gazu. Na inwestycje w Tornio, Pori i Raunie przygotowano 65 mln EUR.

23.09 – Jerzy Buzek, szef komisji przemysłu, badań i energii w Parlamencie Europejskim, przedstawił Radzie Ministrów Wspólnoty Energetyczną strategię pt. *Wspólnota Energetyczna Przyszłości*.

24.09 – Marlene Holzner, rzecznik prasowy europejskiego komisarza ds. energii, zapowiedziała, że UE może zgodzić się na ułatwienia w realizacji South Stream, ale tylko i wyłącznie w ramach trzeciego pakietu energetycznego.

24.09 – Eksperti Standard Banku negatywnie ocenili sytuację finansową ukraińskiego Naftohazu. Ich zdaniem zadłużenie finansowe Naftohazu w proporcji do ukraińskiego PKB może sięgnąć 5-6 %.

25.09 – Podczas szczytu klimatycznego w Nowym Jorku Chiny po raz pierwszy przedstawiły konkretne plany redukcji CO₂.

25.09 – Joaquin Almunia, komisarz ds. konkurencji, oświadczył, że UE przygotowuje się do rozpoczęcia postępowania antymonopolowego przeciw Gazpromowi.

25.09 – Aleksander Miedwiediew, wiceprezes Gazpromu, stwierdził, że dla spółki najbardziej atrakcyjny jest rynek azjatycki. Przyznał również, że firma nie boi się konkurencji ze strony amerykańskiego gazu łupkowego na rynku europejskim.

25.09 – Rosyjski rząd rozważa włączenie projektu Dalekowschodniego LNG prowadzonego przez Rosneft do umowy o wspólnym wydobyciu (PSA) dotyczącej projektu Sachalin-1.

25.09 – Aleksandr Nowak, rosyjski Minister Energetyki, ostrzegł Zachód, że Rosja przerwie dostawę gazu, jeżeli kraje UE będą nadal sprzedawać pochodzący z Rosji surowiec Ukrainie.

25.09 – Hasan Rouhani, prezydent Iranu, przekonywał na szczycie klimatycznym, że zniesienie sankcji nałożonych na ten kraj może zapewnić bezpieczeństwo energetyczne Europie.

26.09 – Koncern Total ocenił, że sankcje wymierzone w rosyjski sektor naftowy mogą zatrzymać prace badawcze w poszukiwaniu ropy łupkowej na Syberii.

26.09 – Ministrowie spraw zagranicznych państw G7 wyrazili nadzieję, że rozmowy Komisji Europejskiej, Ukrainy i Rosji w sprawie dostaw gazu nad Dniepr zakończą się sukcesem i pomogą zażegnać kryzys ukraiński.

29.09 – Przedstawiciele producentów morskich elektrowni wiatrowych zapowiadają szybki spadek kosztów budowy tego typu źródeł, podobny do tego, jaki miał miejsce w ostatniej dekadzie w branży lądowej energetyki wiatrowej.

29.09 – Premier Węgier Viktor Orban oświadczył, że „Ukraińcy mogą na nas polegać, ale nie możemy pomagać innym, jeśli miałyby to oznaczać poniechanie naszego własnego bezpieczeństwa energetycznego”.

30.09 – Angela Merkel, kanclerz Niemiec, przyznała, że dotychczas nie było powodów, aby zrewidować partnerstwo energetyczne Unii Europejskiej z Rosją, ale może to być konieczne, jeśli Moskwa nadal będzie naruszać przyjęte podstawowe zasady partnerstwa.

30.09 – Ministrowie środowiska państw Grupy Wyszehradzkiej wraz z przedstawicielami Bułgarii i Rumunii ocenili, że proponowane przez UE cele dotyczące polityki klimatycznej są nieelastyczne i trudne do zrealizowania.

1.10 – Według raportu Międzynarodowej Agencji Energetycznej (IEA), do 2050 roku moc zainstalowana elektrowni słonecznych może wzrosnąć z obecnych 154 GW do 4600 GW.

1.10 – Bank centralny Ukrainy sprzeda część rezerw walutowych by spłacić zobowiązania wynikające z zapadalności euroobligacji Naftohazu.

2.10 – Prezydenci Iranu, Rosji, Kazachstanu, Azerbejdżanu i Turkiestanu zawarli porozumienie w sprawie zagospodarowania regionu Morza Kaspijskiego i statusu prawnego tego regionu.

2.10 – Miroslav Lajczak, wicepremier i szef słowackiego MSZ, zapewnił, że pomimo zmniejszenia dostaw gazu z Rosji, Słowacy nadal będą dostarczać gaz w ramach rewersu na Ukrainę.

3.10 – Amerykańska Federalna Komisja Regulacji Energetyki (FERC) wydała zezwolenie na budowę terminalu eksportowego LNG Dominion Energy Cove Point w stanie Maryland, z którego w przyszłości ma być transportowany gaz do Europy.

6.10 – Shell wstrzymał prowadzone razem z Gazpromem poszukiwania ropy łąpkowej w Zachodniej Syberii.

6.10 – Łukoil złożył sądu skargę na zajęcie surowców i produktów jego rafinerii Petrotel w Ploeszti w Rumunii. Według rumuńskiego wymiaru sprawiedliwości, rosyjska spółka uchyla się od płacenia podatków i jest zamieszana w proceder prania pieniędzy.

Polska:

23.09 – Zarząd Kompanii Węglowej podjął uchwałę znoszącą od 2015 roku uprawnienia do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów górniczych oraz innych uprawnionych osób.

23.09 – Ministerstwo Skarbu Państwa opublikowało projekt specustawy o inwestycjach przy poszukiwaniu węglowodorów, ograniczającą procedury administracyjne, które są wymagane do rozpoczęcia prac.

24.09 – Pociągi z importowanym z Rosji węglem zostały zablokowane na przejściu granicznym Braniewo-Mamonowo przez grupę strajkujących górników.

24.09 – Według „Rzeczpospolitej” prace nad dokumentem *Polska polityka energetyczna 2050* powinny zakończyć się do końca roku. Do końca listopada mają dobiec końca prace nad ustawą o odnawialnych źródłach energii.

24.09 – „Parkiet” poinformował, że dysponujący kilkoma projektami farm wiatrowych w Polsce, czeski CEZ, nadal czeka z podjęciem decyzji o ich realizacji.

24.09 – Około 100 górników protestowało przeciwko zamknięciu kopalni Kazimierz-Juliusz.

24.09 – Sojusz Lewicy Demokratycznej zapowiedział złożenie wniosku o sejmową debatę w sprawie górnictwa.

24.09 – Podczas konferencji prasowej, posłowie Prawa i Sprawiedliwości zaapelowali o wprowadzenie embarga na rosyjski węgiel.

24.09 – PKN Orlen poinformował, że realizuje zaplanowane prace w obszarze złóż niekonwencjonalnych zgodnie ze strategią i przyjętym programem.

24.09 – Ministerstwo Gospodarki poinformowało o rozpoczęciu prac nad zmianami organizacyjnymi oraz restrukturyzacją branży górniczej. Prace są koordynowane przez powołany przez premiera Międzyresortowy Zespół ds. Funkcjonowania Górnictwa Węgla Kamiennego.

24.09 – Akademia Górniczo Hutnicza, Politechnika Warszawska oraz Politechnika Wrocławska podpisały umowę z odpowiedzialną za budowę elektrowni jądrowej spółkę PGE EJ1.

24.09 – Platforma Obywatelska przedstawiła projekt ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw. Według propozycji, rozporządzenie Ministra Gospodarki ma określać wymagania jakościowe dla węgla, które mają być sprawdzane na granicach przez Służbę Celną.

25.09 – Sejmowa komisja ds. energetyki i surowców energetycznych powołała podkomisję, która zajmie się rządowym projektem ustawy o odnawialnych źródłach energii (OZE).

25.09 – Energa poinformowała o zastosowaniu mechanizmu dodatkowego wynagradzania klientów biznesowych w zamian za ograniczenia w zużyciu energii elektrycznej.

26.09 – Jerzy Pietrewicz, wiceminister gospodarki, poinformował, że międzyresortowy zespół ds. funkcjonowania górnictwa pracuje nad wprowadzeniem długoterminowych kontraktów spółek energetycznych z kopalniami, które mają charakteryzować się zmiennością cen.

26.09 – Marcin Moskalewicz, prezes PERN, ogłosił, że pierwszy etap budowy Terminala Naftowego w Gdańsku jest zaawansowany w 30%.

26.09 – Roman Łój został odwołany ze stanowiska prezesa Katowickiego Holdingu Węglowego.

27.09 – Górnicy strajkujący w sosnowieckiej kopalni Kazimierz-Janusz wyjechali na powierzchnię. Janusz Pietkiewicz, wiceminister gospodarki, zapewnił, że ich los nie jest zagrożony.

29.09 – Górnicy z kopalni Kazimierz-Janusz rozpoczęli pracę po kilkudniowym proteście.

29.09 – Poznańska spółka Przedsiębiorstwo Energetyczne Gubin (PEG) otworzyła w Gubinie elektrownię słoneczną o mocy 1,5 MW.

1.09 – Spółka 3Legs Resources zajmująca się poszukiwaniem gazu z łupków ogłosiła rozpoczęcie procedury likwidacyjnej.

1.10 – Marek Woszczyk, prezes PGE, wezwał Komisję Europejską do wyznaczenia terminu, w którym kraje Unii Europejskiej zakończą subsydiowanie OZE.

1.10 – Przedstawiciele kopalni Bogdanka poinformowali, że w III kwartale 2014 roku wydobyte węgla handlowego wzrosło w porównaniu do analogicznego okresu w roku ubiegłym.

1.10 – Premier Ewa Kopacz w swoim *expose* zapowiedziała prace nad obniżeniem kosztów funkcjonowania kopalń i doprowadzeniem do ich rentowności. Ponadto stwierdziła, że rząd nie zgodzi się na dodatkowe koszty polityki klimatycznej UE, w tym podwyżki cen energii.

1.10 – Przedstawiciele górniczych związków zawodowych demonstrowali przed Sejmem w trakcie *expose* Ewy Kopacz.

1.10 – Jan Bury, Przewodniczący Klubu Parlamentarnego PSL, stwierdził w TVP Info, że „trzeba szukać alternatywnych źródeł energii, które zapewnią nam bezpieczeństwo energetyczne”.

2.10 – Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie przyznał, że w związku z kłopotami związanymi z przyłączem energetycznym w ostatnich latach na Warmii i Mazurach nie doszło do kilkunastu inwestycji energetycznych.

2.10 – Ewa Kopacz zapewniła, że Polska będzie prezentować swe stanowisko w kwestii redukcji emisji CO₂ w UE i nie wykluczyła weta w tej sprawie.

3.10 – Naczelny Sąd Administracyjny wydał wyrok, w którym opowiedział się po stronie inwestora budującego farmę wiatrową. Planowaną przez niego inwestycję próbowali zablokować mieszkańcy, którzy kwestionowali wydane przez starostę pozwolenie na budowę.

3.10 – Ministerstwo Gospodarki poinformowało o powołaniu Społecznej Rady ds. Zrównoważonego Rozwoju Energetyki.

4.10 – Wobec zmniejszenia dostaw gazu z Rosji, w celu napełnienia magazynów, PGNiG importuje gaz z zachodu za pomocą interkonektorów.

6.10 – Spółka z Grupy PGE – PGE Energia Odnawialna przejęła spółkę zależną Żuromin i będzie bezpośrednio zarządzać farmą wiatrową o mocy 60 MW.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), współautor podręcznika

„Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie” (2014), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.